

בענין הוצאת אוכלים ומשקין מן התחום ליוצאים להציל

סתמא תנן דבהיתה דרך רחוקה לוקחין בידם מזונות, ולרובא דאינשי ליכא שום חשש סכנה כשלא יאכלו מעל"ע. ואם הוא רק לאיש שסכנה לו כשלא יאכל מעל"ע, הי"ל למיתני ואם הוא חולה, שסכנה לפניו שלא לאכול מעל"ע לוקחין בידם מזונות. והי"ל לפרושי זה למתני, ואם היה דרך רחוקה ויש חשש סכנה כשלא יאכל במשך ההליכה לוקחין מזונות. וגם הרמב"ם בפ"ג מקידוש החודש (ה"ד) לא הזכיר, אלא ואם היתה דרך רחוקה, משמע שאפילו בבריאיין כרובא דאינשי שיכולין לשהות בלא אוכל זמן ההליכה, אם הוא דרך רחוקה יותר מדרך האינשי לשהות בלא אוכל לוקחין בידם מזונות. משמע דלכל אינשי מתירין להם ליקח מזונות כשהוא דרך רחוקה יותר מדרך אכילת סתם אינשי.

וצריך לומר שלא דווקא באירע שאדם הוא חולה ונפלה מפולת הוי הדין דמחללין שבת אף בספק רחוק, כדאיתא במתני' יומא דף פ"ג שא"ר מתיא בן חרש שמי שנשכו כלב שוטה מאכילים אותו מחצר כבד שלו, שהיא רפואה מסופקת. ואף שהתם איתא בגמ' יומא דף פ"ד ע"א שרבנן פליגי עליה מבואר דהוא משום דסברי דלית בזה רפואה באכילת החצר כבדא של כלב שוטה הנושך, אבל בעצם הדין מודים לו גם חכמים שמחללין את השבת אף בספק רחוק דתועיל. והשמיענו מתני' דר"ה דאף בריאיין שמחוייבין לילך בשבת דרך רחוק יותר מזמן סתם אכילתן, שהוא בהפסק שש או שבע שעות כגון לעדות החודש, שג"כ רשאיין ליקח מזונות עימם. אף שברובא דרובא ליכא שום חשש סכנה כשלא יאכלו אפילו כל השבת, דהוא מעל"ע שלם, שייך לחוש כיוון דהוא דרך סתם אכילתן שמא יזדמן שיסתכנו כשלא יאכלו בזמן שהורגלו לאכול, דהא יש לחוש גם לספק רחוק כזה. ורק לזמן קצר שהוא פחות מזמן אכילה אין לחוש אף שיארע בולמוס מאיזה סיבה, כיון שהוא שלא כדרך טבעו והרגלו אין לחוש.

עכ"פ לדינא באלו שנוסעים ברכב לשמירת הגבול רשאיין ליקח אוכלין ומשקין עמם ברכב, אבל לא ספרים ושאר דברים. ואם הולכין ברכב רק לזמן קצר, היינו פחות מהפסק שבין אכילה לאכילה כשיאכלו עתה, יש להם לאכול כאן ולא ליקח עמם מזונות (ועי' עוד בעניין זה לקמן סימן ל').

[אגרות משה או"ח ה סימן כו]

בדבר מי שעובד בצבא בשעת שלום והוא משומרי הגבול בסמוך להערביים, ונוסעים ברכב (מאשין) האינשי הצריכין ליסע בשביל שמירת הגבול, אם יכולין ליקח עמם ברכב אוכלין ומשקין לצורכם כשיצטרכו ליסע בשבת, ואיזה ספרים ללמוד. והנסיעה היא ליותר מי"ב מיל שאסור מדאורייתא לצאת בשבת.

הנה ספרים וודאי אסור, אף לא סידורים לתפילה, אף אלו שאין בהם שום כובד שבשבילים יתבער יותר דלק (געז), משום איסור הולכתם חוץ לתחום ממקום שקנו שביתה, וכ"ש ספרים שיש להם כובד שאיכא גם משום שמבעיר אש בדלק יותר.

ובדבר אוכלין ומשקין כשהוא לזמן גדול שיצטרכו למזונות בדרך, הנה איתא ב"ה דף כ"ב ע"א במתני' שבס"פ ראשון, במי שראה את החודש שבהיתה דרך רחוקה לוקחין בידם מזונות שעל מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויוצאין לעדות החודש. וא"כ גם כאן שמצד שמירת הגבול הוא בוודאי עניין פיקוח נפש, ורשאיין לילך ברכב, אף שיש איסור הבערה ואיסור חוץ לתחום, שג"כ רשאיין ליקח עמם מזונות, אף שיהא וודאי כובד ויתבער עי"ז יותר דלק, אף שיעשה עי"ז מלאכת הבערה יותר מנסיעתם בעצמן. והוא אף שליכא חשש פיקוח נפש כשלא יהיה להם אוכלין לזמן הנסיעה.

ואף שתמוה מאד מתני' דר"ה, שרשאיין ליקח מזונות, מאחר שליכא שום חשש סכנה כשלא יאכלו. שאין לומר כלל שהוא בשביל שיהיו רגילין לבוא יתירו לחלל שבת בהולכת מזונות, שהוא העברת המזונות ברה"ר. וע"כ שהוא איסור דאורייתא ממש בעקירה והנחה ברה"ר, שא"א שילכו אפילו רק איזה שעות בלא עמידה וישיבה לפוש, וכ"ש שלא שייך לילך כל השבת בלא לעמוד וגם לישב לפוש הרבה פעמים, שהוא חיוב מלאכה לרוב רבותינו שחייבים אף כשאין עוברים שם ששים ריבוא. והרמב"ם הא לא מצריך שיעברו ס' ריבוא, וכל דרך הרחבה ט"ז אמות הוא רה"ר, כמפורש במ"מ ריש פ"ד משבת ה"א שהרמב"ם לא הזכיר זה מטעם שליכא לזה רמז בגמ'. ואף לשיטת רש"י ותוס' עירובין דף נ"ט (ע"א ד"ה עיר של יחיד) ובתוס' שבת דף ו' ע"ב ד"ה כאן, שרה"ר היא דווקא במקום שעוברים שם ס' ריבוא, מ"מ ממתניתין דר"ה משמע דאף כשצריך לעבור דרך רה"ר נמי רשאיין ליטול עמם מזונות. דהא

הפקרת ספרים כדי שלא יקנו שביתה

לתחום. ובשעה שמגביהם ללמוד יכוון שלא לזכות בהם. וכדי שלא יהיה ספק על כוונת החייל, יש לנהוג שגם אחר שבת לא יחזור לזכות בהם, אלא ישאירם הפקר לתשמישי כל החיילים שיבואו אחריו. וכדאי שיכתוב לשון כעין זה בתוך הספר, ספר זה הפקרתו כדי לאפשר תשמישו לכל יהודי בכל עת, והריני מבקש שכל מי שמגביהו או שלומד בו, יכוון שלא לזכות בו.

[אגרות משה או"ח ה סימן ל]

הנה גיטך נכדי הרה"ג מוה"ר מרדכי טענדלער שליט"א, אמר לי שמאחר שלא הזכרתי בהתשובה שכתבתי לך לפני כמה חדשים (ונדפסה לעיל בסי' כ"ו, בעניין הוצאת אוכלים ומשקים לחיילים היוצאים להציל, בחילול שבת) מה שגיסך הנ"ל מסר שהריני מסכים בו אודות הספרים, יש כאלו שהסתפקו באם יש לסמוך על זה. על כן באתי בזה להזכיר בכתב, שצודקת טענת גיטך הנ"ל שיכול חייל לקנות ספרים בזול ולהפקירם מקודם שבת, וע"י זה אינם קונים שביתה. כדאיתא בעירובין דף מ"ה ע"ב ובשו"ע או"ח סימן ת"א סעיף א'. ואז אין איסור במה שמוציאם בשבת חוץ